1977 ژىل
مارت
№5 (7)
باھاسى 2 تىيىن

ياشىسۇن ئازاتلىق، دوستلۇق ۋەتىنى- تەڭلىككە يول ئاچقان سوۋېت ئېلى!

بىزنىڭ ۋەتەن

چەت ئەللەردىكى ۋەتەنداشلار بىلەن مەدەنىي ئالاقە باغلاش سوۋېت «ۋەتەن» جەمىيىتى قازاقستان شۆبىسىنىڭ گېزىتى.

بىزنىڭ جەمىيىتىمىزدە ئەمگەك ئادەملىرى بۈيۈك شان- شەرەپكە ئىگە بولۇپ، ئۇلار بىزنىڭ سۆيۈملۈك ۋە جانىجان سوۋېت ۋەتىنىمىزنىڭ ئىختىسادىي ۋە مەدەنىي يۈكسىلىشى ئۈچۈن، خەلقىمىزنىڭ پاراۋەن تۇرمۇشى ئۈچۈن پۈتكۈل كۈچ- غەيرىتىنى سەرىپ قىلماقتا. مانا شۇ ئىززەتلىك ئادەملەرنىڭ بىرسى قاراغاندا ئوبلۇسى، ئېگىندىبۇلاق رايونىغا قاراشلىق «ئارقالىق» سوۋخوزىنىڭ چوڭ چوپانى سايلاۋ بىلالوۋتۇر. ئاتىدىن بالىغا مىراس قالغان قوي ئۆستۈرۈش كەسپى سايلاۋنى چوڭ ئابرويغا ئىگە قىلىش بىلەن بىللە، ئۇنىڭ چوڭ ئائىلىسىگىمۇ بەخت بېغىشلىدى.

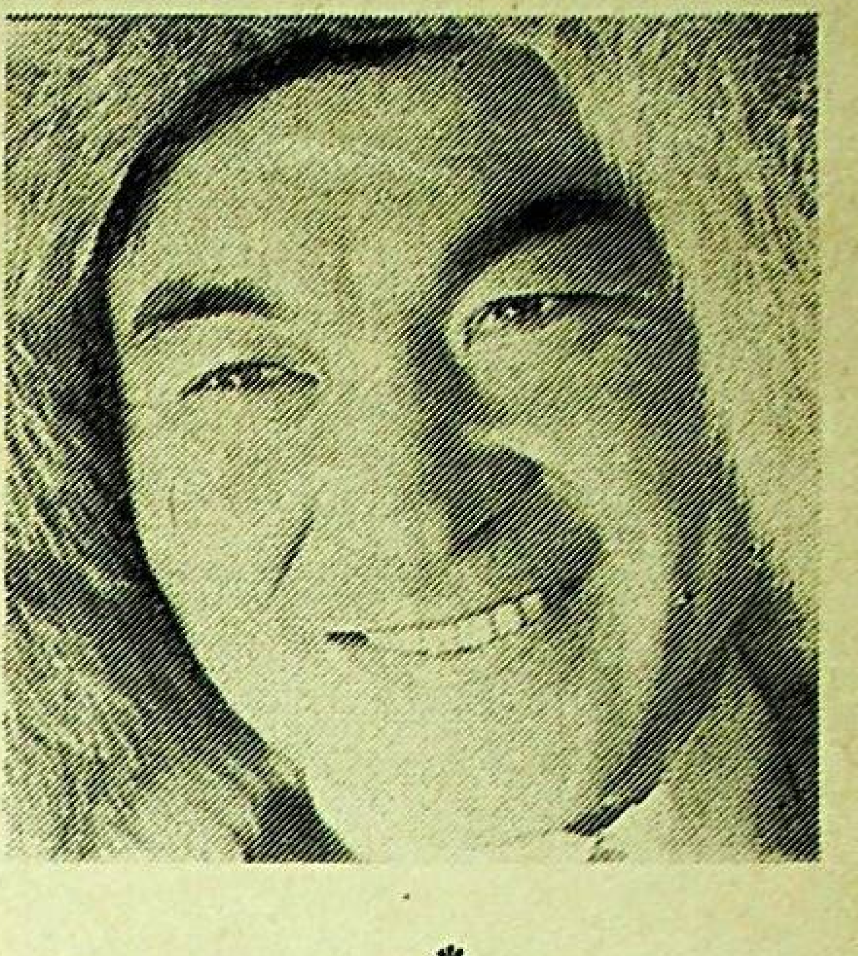

سۈرەتتە: س. بىلالوۋ (ئوڭ تەرەپتە) ئۆزىنىڭ بەختىيار ئائىلىسى بىلەن بەرىكەتلىك دەستىخان ئۈستىدە ئولتۇرغان پەيتى.

دوستلار لەۋزى

ئىلىم- پەن، مەدەنىيەت- مائارىپ، سالامەتلىكنى ساقلاش، رادىو، تېلېۋىزىيە، كىنو، تىياتىر، مۇزىكا، تەسۋىرىي سەنئەت، مەتبۇئات، سپورت ۋە تۇرىزىم ساھالىرى بويىچە ھازىرقى ۋاقىتتا بىزنىڭ ئېلىمىزنىڭ دۇنيادىكى 120 ئەل بىلەن ئالاقىسى بار. بۇ مۇناسىۋەتلەرنىڭ خېلىسى سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ چەت ئەللەر بىلەن دوستلۇق- مەدەنىي ئالاقە باغلاش جەمىيىتى ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇپ كەلمەكتە.

ئەندى چەت ئەللەر بىلەن دوستلۇق- مەدەنىي ئالاقە باغلاش قازاقستان جەمىيىتى بولسا، بۈگۈنكى كۈندە ئۇ، 97 مەملىكەتتىكى جامائەتچىلىك تەشكىلاتلار بىلەن دايىملىق مۇناسىۋەتتە بولۇپ كەلمەكتە.

تەرەققىيات يولىغا چۈشكەن ئازىيە ۋە ئافرىكا ئەللىرىدىن كەلگەن مېھمانلارنى كۆپەرەك قازاقستاننىڭ خەلق ئىگىلىكى ۋە مەدەنىيىتى ساھالىرىدىكى ئۇتۇقلىرى، مىللىي مەسىلىنىڭ ھەل قىلىنىشى، ئېلىمىزنى ئىندۇستىرىيەلەشتۈرۈش، دېخانچىلىقنى كوئوپېراتىۋلاشتۇرۇش تەجرىبىلىرى، شۇنداقلا قازاق ۋە ئۇيغۇر ئاياللىرىنىڭ تەڭ ھوقۇقلۇقى قىزىقتۇرىدۇ. «قازاقستان بىز ئۈچۈن نەمۇنە»، «قازاق دىيارىنىڭ بۈگۈنكى كۈنى- بىزنىڭ ئەتىكى كۈنىمىز» دېگەن ئىلىملىق سۆزلەرنى چەت ئەللىك دوستلار پات- پاتلا ئېيتىدۇ.

بۈگۈنكى كۈندە پۈتكۈل دۇنيا خەلقلىرى سوۋېتلەر ئېلىنى جاھان تىنچلىقىنىڭ قورغىنى ۋە بايراقدارى دەپ تونۇيدۇ. ئۇ، ئىنسانىيەتنى قىرغىنچىلىق ئۇرۇشتىن ھىمايە قىلىش يولىدا ئاكتىۋ پائالىيەت كۆرسەتمەكتە. نەتىجىدە «سوغاق مۇناسىۋەتلەر» ئۇرۇشىنىڭ قارا بۇلۇتلىرى تارقىلىپ، خەلقئارا ۋەزىيەت يېنىكلەشتى. خېلسىنكى كېڭەشمىسىنىڭ روھىي ئالەمنى كەزمەكتە. شۇ تۈپەيلى دوستلۇق- مەدەنىي ئالاقىنى تەرەققىي ئەتكۈزۈشكە ئىلگەرىكىدىنمۇ قولايلىق شارائىتلار تۇغدۇرۇلماقتا. كېيىنكى ژىللىرى شۋېتسىيەدە، غەربىي بېرلىندە، ئۇلۇق برىتانىيەدە، ئىتالىيەدە، فرانسىيەدە سوۋېت قازاقستانى ئايلىقلىرى، ئونكۈنلىكلىرى، ھەپتىلىكلىرى ئۆتكۈزۈلدى. ئىتالىيەدىكى ئېمېل- رومانىيەدە قازاقستاننىڭ ئىشتىراكى بىلەن ئۆتكۈزۈلگەن سوۋېت ئىتتىپاقى كۈنلىرىنى جامائەتچىلىك ۋە مەتبۇئات يۈكسەك باھالىدى.

ئۆتكەن ژىلى كۈزدە ئالمۇتىدا ئۆتكۈزۈلگەن سوۋېت- ئىتالىيە سېمىنارى قاتناشچىلىرى، ئىككى ئەلنىڭ پىداگوگلىرىنىڭ زىچ مۇناسىۋەتتە بولۇشى ئۈچۈن تېخىمۇ كەڭ يول ئاچتى. شۇنداقلا بىر نەچچە دوكلادلار مۇزاكىرە قىلىندى. مەكتەپلەرنى ۋە باللار مۇئەسسىلىرىنى زىيارەت قىلغاندىن كېيىن ئۇلار پايدىلىق پىكىر ئېلىشتى.

چەت ئەللىك دوستلىرىمىز بىز توغرىلىق ياخشى پىكىرلەر ئېيتماقتا. مەسىلەن: ئالمۇتىنى زىيارەت قىلغان فرانس دۇبا ۋەمىرتا ئېسنېر شۋېتسارىيەنىڭ «فورۋورتگ» گېزىتىگە يازغان ماقالىسىدا، قازاقستاننىڭ يۈكسەك تەرەققىي ئەتكەن جۇمھۇرىيەت ئىكەنلىگىنى ئەكتىلدى.

ئارلون شەھىرىدىكى «بېلگىيە- س س س ر» جەمىيىتى شۆبىسىنىڭ رەئىسى ژورژ بويون قازاقستاندا بىر نەچچە قېتىم بولۇپ، قازاق خەلقىنىڭ ھاياتى بىلەن ئەتراپلىق تونۇشۇپ سوۋېت خەلقىگە، جۈملىدىن قازاق خەلقىگە چوڭقۇر دوستلۇق مېھرى- مۇھەببەت باغلىغان ئادەمدۇر. ئۇ: «قازاقستان ئاسمىنىدا مەڭگۈلۈك ئاتقان تاڭ كوردۇم» ناملىق كىتاپ نەشىر قىلدى. مەزكۇر ئەسەردە مۇئەللىپ: «ئالمۇتىنى باھار پەسلىدە، ياكى ياز ئايلىرىدا زىيارەت قىلىڭلار، ئالمۇتا ھەقىقىي مەناسىدا جەننەتتى شەھەر، جامبۇل ئاقىنىنى، قازاقلارنىڭ قىمىزىنى مەدھىيلىگىم كېلىدۇ. قازاق تەقىيىسىنى بېشىمدىن ئالغۇم كەلمەيدۇ...» دەپ يازىدۇ.

قازاقلاردا «ياخشى سوز يېرىم ئوزۇق» دېگەن ماقال بار. قازاقستان خەلق ئىگىلىگىنىڭ ۋە پەن -مەدەنىيەتنىڭ يۈكسەك تەرەققىياتى ھەققىدە چەت ئەللەردىكى ئىزگۈ نىيەتلىك ئادەملەرنىڭ دوستلۇق لەۋزىلىرى بۇنىڭ بىلەنلا چەكلىنىپ قالمايدۇ، ئەلۋەتتە.

«دانىيە- س س س ر» جەمىيىتىنىڭ سابىق رەئىسى فرېرېچە ئاللان پايتەختىمىزدىن ئۆز ۋەتىنىگە قايتىشىدا: «ھاياتنىڭ بارلىق ساھالىرىدا زور ئۇتۇقلارغا ئېرىشكەن قازاق خەلقى ئۆزىنىڭ مىللىي خۇسۇسىيەتلىرىنى يوقاتماي، مىللىي مەدەنىيىتىنى ئېھتىيات بىلەن ساقلاپ كېلىۋېتىپتۇ» دېگەن پىكىرنى بىلدۈرگەن ئىدى.

پۈتۈن دۇنيا خەلقلىرىنىڭ تىنچلىقتا ياشىشى ئۈچۈن، دوست- ئىتتىپاق بولۇشى ئۈچۈن داغدام يوللار ئاچقان بۈيۈك ئوكتەبىر مەيرىمى ھارپىسىدا، چەت ئەللەر بىلەن بولغان دوستلۇق- مەدەنىي ئالاقىلىرىمىزنىڭ تېخىمۇ تەرەققىي ئېتىپ، مۇستەھكەملىنىشىگە ئىشەنچىمىز كامىل.

ۋ. قالىيېۋ.

ئاۋات يېزا

قازاقستاندا بوز يەر ئۆزلەشتۈرۈش باشلانغان چاغلاردا پەيدا بولغان يېڭى يېزىلار ھازىر تونۇغىسىز بولۇپ ئۆزگىرىپ كەتتى. مانا شۇ ئاۋات يېزىلارنىڭ بىرسى «يېژېۋسكىي» سوۋخوزىنىڭ مەركىزىدۇر. ئىگىلىك كېيىنرەك قوش ئۆستۈرۈش بىرلەشمىسى بولۇپ ئۆزگەردى.

ھەممە كوچىلارغا ئاسفالت ياتقۇزۇلدى، ئوتتۇرا مەكتەپ، باللار باغچىسى، مەدەنىيەت ۋە سپورت سارايلىرى، سودا مەركىزى سېلىندى. كەلگۈسىدە يېزا قىياپىتى تېخىمۇ گۈزەل بولغۇسى. ئۇدۇل ھەم كەڭ كوچىلار پەيدا بولۇپ، كوپ قەۋەتلىك ئۆيلەر كوپلەپ سېلىنىدۇ، نەتىجىدە ئاھالە ئۈچۈن تېخىمۇ قولايلىق شارائىتلارنىڭ ھەممىسىنى تۇغدۇرۇپ بېرىش كوزدە تۇتۇلماقتا. بۇ مەخسەت ئۈچۈن 350 مىڭ سوم خىراجەت ئاجرىتىلدى. ئۆتكەن ژىلى بىرلەشمىدىن ئۇرغۇنلىغان ئائىلىلەر يېڭى ئۆيلەرگە كوچۈپ چىقتى.

ھەر بىر ئىشچىنىڭ ئايلىق مائاشى ئوتتۇرا ھېساپ بىلەن 150 سومدىن ئېشىپ كەتتى.

ئىشچىلارنىڭ باللىرى باللار باغچىسىدا ھەقسىز تەربىيلىنىدۇ، مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى بولسا ھەقسىز غىزالىنىدۇ. 1976- ژىلى ئىشچىلارنىڭ دەم ئېلىش ئۆيلىرىدە، كۇرورتلاردا ۋە ساناتورىيەلەردە دەم ئېلىشى ئۈچۈن 4000 سوم، كونسېرتلارنى، كىنو فىلىملارنى ۋە كورگەزمىلەرنى زىيارەت قىلىش ئۈچۈن 18 مىڭ سوم پۇل ئاجرىتىلدى.

ئى. ژانغورازوۋ.
سېلىنوگراد ئوبلۇسى.

خۇش خەۋەرلەر

قازاقستان خەلق ئىگىلىگى بويىچە 1976- ژىلى كاپىتال قۇرۇلۇشقا ئاجرىتىلغان مەبلەغ 1975- ژىلغا نىسبەتەن ئۈچ پروتسېنت ئوسۇپ، 7 مىللىارد سومنى تەشكىل قىلدى. جۈملىدىن دولەت ھېساۋىدىن ئاجرىتىلغان مەبلەغ 6،6 مىللىارد سوم بولدى. قۇرۇلۇشتا ئەمگەك ئۈنۈمدارلىغى 2،5 پروتسېنتتىن ئاشتى.

جۇمھۇرىيىتىمىز ئەمگەكچىلىرىنىڭ ماددىي تۇرمۇشى بارغانسېرى ياخشىلانماقتا. مەسىلەن، ھەر بىر ئىشچى- خىزمەتچىنىڭ ھەققى بىر ژىل ئىچىدە ئوتتۇرا ھېساپ بىلەن ئۈچ پروتسېنت ئوسۇپ، ئايلىق مىقدارى 152 سومغا يەتتى. ئەگەر بۇنىڭغا ئىجتىمائىي فوندلار ھېساۋىدىن تولىنىدىغان چىقىملارنى قوشىدىغان بولساق ئايلىق مائاش 212 سومدىن ئاشىدۇ.

1976- ژىلى 126 مىڭ ئائىلە قولايلىق زامانىۋىي ئۆيلەر ۋە خۇسۇسىي ئۆيلەرگە كوچۈپ چىقتى.

جۇمھۇرىيىتىمىزدە مەدەنىي- مائارىپ مەھكىمىلىرىنىڭ، شۇنداقلا تىببىي مۇئەسسەسلەر قۇرۇلۇشلىرى تېز سۈرئەت بىلەن ئېلىپ بېرىلماقتا. 107،2 مىڭ ئورۇنلۇق ئۇمۇمىي مەلۇمات مەكتەپلىرى، 29،1 ئورۇنلۇق مەكتەپ يېشىغا يەتمىگەن ياش ئوسمۇرلەرگە بېغىشلانغان مۇئەسسەسلەر، 2،4 مىڭ كويكىلىق كېسەلخانا ۋە بىر قېتىمدا 7800 ئادەم داۋالىنىدىغان شىپاخانىلار سېلىندى. شۇنداقلا كلۇب، مەدەنىيەت سارايلىرى، كىنو تىياترلار ۋە مېھمانخانىلارنىڭ سانى كوپەيمەكتە.

ئەمگەك ھالاۋىتى

يەر سۈيى ۋە تەبىئەتى شائىرلار ئۈچۈن پۈتمەس ئىلھام مەنبەئى بولغان كەڭ ئىلى ۋادىسىدىكى ئۇيغۇر يېزىلىرىنى ئارىلىغان ئادەم، ئۆزىنى زامانىۋىي شەھەردە يۈرگەندەك ھېس قىلىدۇ. بىر زامانلاردا ئوگۈزلىرىنى لويلا بېسىپ كېتىدىغان پاكا، سوقا تام ئۆيلەر ئورنىدىكى يېڭى ئىمارەتلەر، پۇختا سېلىنغان تۇرۇشلۇق ئۆيلەر، ئېگىز شىفىر چېدىرلار ئۈستىدىكى تېلېۋىزور ئانتېننىلىرى، دوخمۇشلاردىكى ۋودوپروۋود كولونكىلىرى، يېڭى يېزىلارغا يېڭى تۈس بېرىپ تۇرىدۇ.

ئەنە شۇنداق يېزىلارنىڭ بىرسى سۈيى ئۇلۇق ئوسەك ئۈستىگى بويىغا جايلاشقان «ئوكتەبرىنىڭ 40 يىللىغى» نامىلىق ئۇيغۇر كولخوزىنىڭ مەركىزى. يېزىدىكى مەدەنىيەت سارىيىنىڭ بوسۇغىسىدىن ئاتلىغان ئادەم، ئۇنىڭ زىننەتلىك ئىچكى كۆرۈنىشى، يورۇق ئازادە فويېسى، ئېلېكتر نۇرىغا چومگەن چوڭ تاماشىبىنلار زالىنى كۆرۈپ، بۇ بىنانىڭ شەھەر تېياترلىرىدىن زادىلا قېلىشمايدىغانلىغىنى كۆرىدۇ.

مەن مەدەنىيەت سارىيىدىن چىقىپ، ئۇنىڭ يېنىدىكى ئىستىراھەت بېغىنى، ئۇلۇق ۋەتەن ئۇرۇشىدا شېھىد بولغان يۇتداشلار خاتىرىسىگە بېغىشلانغان يادىكارلىقنى، ئېگىز دەرەخلەر بىلەن بوي تالىشىپ تۇرغان مەكتەپ بىناسى ۋە كولخوز ئىدارىسىنى كۆزدىن كەچۈردۈم، ئاندىن يېزىنى ئارىلىدىم. ئۆيلەرنىڭ ئالدىدا «ژىگۇلى»، «موسكۋىچ» ماشىنىلىرى، موتوتسىكللار تۇرىدۇ.

كولخوز كېلەچەككە كەڭ قەدەم تاشلاپتۇ. دولەت قۇرۇلۇش تەشكىلاتى ئۆز ھۆددىسىگە ئالغان ئېگىلىكنىڭ 32 مىڭ ئاھالىغا مولجاللانغان يېڭى مەركىزىنى بەرپا قىلىش قىزغىن باشلىنىپتۇ، بۇ كام دېگەندە 5 مىللىون سوم بىلەن قەد كوتىرىدىغان يېزىدا كولخوزچىلارنىڭ تۇرمۇشى ئۈچۈن بارلىق شارائىت بولغۇسى.

موشۇ قەدەملەرنىڭ ھەممىسىدىن مەن دېخان قىزى مەرىيەم نىيازوۋانىڭ پېشانە تەرىنى كۆردۈم. ئېمىشكە دەيسىزمۇ؟ بۇ سوئالغا جاۋاپ ئىزدەشتۈرەيلى. 1953- يىلى دېخانلار ئۆزلىرىنىڭ يۇتدىشى، ماھىر تەشكىلاتچى تەتى يەركەتلىك نىكولاي گولوۋاتسكىينى كولخوز رەئىسلىگىگە سايلىدى. ئۇ، ئۆز ۋەزىپىسىنى توغرا چۈشۈنۈپ دەسلەپكى كۈنلەردىن باشلاپلا ئېگىلىك بايلىغىنى ئېشىمۇ ئاشۇرۇش، شۇ تۈپەيلى ئەل- يۇتنىڭ پاراۋەنلىگىنى كەسكىن يۇكسەلدۈرۈش چارىلىرىنى قاراشتۇردى. يېڭى رەئىس پېشقەدەم ئۇيغۇر دېخانلىرى ۋە مۇتەخەسسىسلەر بىلەن تالاي مەسلىھەتلەشتى. نەتىجىدە يەر- سۇ ۋە ئىقلىم شارائىتىغا ئۇيغۇن كېلىدىغان كومۇقوناق زىرائىتىنىڭ تېرىلغۇسىنى ھەسسىلەپ كۆپەيتىشكە قارار قىلىندى.

سۈرەتتە: داڭلىق دېخان م. نىيازوۋا.

تاق شۇ چاغدا مەرىيەم يېزا ئېگىلىك تېخنىكومىنى تاماملاپ، ئاگرونوملۇق دىپلوم بىلەن جانجان كولخوزىغا قايتىپ كەلگەن ئىدى. قارا قۇمچاق، ئېتىك قىزنى رەئىس بىردىنلا تونۇپ، ئۇنى خۇرسەندىلىك بىلەن كۈتۈپ ئالدى. بۇ- يەتتىسۇدا سوۋېت ھاكىمىيىتىنى مۇستەھكەملەش، كوللېكتىۋلەشتۈرۈش يىللىرىنىڭ، ئۇلۇق ۋەتەن ئۇرۇشىنىڭ ۋېتېرانى پېشقەدەم كولخوزچى ئەسقەر ئاكا نىيازوۋنىڭ قىزى ئىدى. رەئىس دېخان قىزىغا يېزا ئېگىلىقلىرى، ئېگىلىكتىكى ئۆزگۈرۈشلەرنى، ئىستىقباللارنى تەپسىلىي ئېيتىپ بەردى. مەرىيەم گەپنى زەڭ قويۇپ تىڭشىدى.

—ئىشلار ئىلگىرى،— دېدى مەرىيەم، ماڭا ھەممىسى ئايان بولدى. مەنمۇ ئەل- يۇت بىلەن بىللە ئەمگەك قىلىش ئارزۇسىدا ئىدىم. شۇڭلاشقا مەن كومۇقوناقچىلار زۋېنوسىنى باشقۇرۇپ باقسام دەيمەن. بىلىمىمنى ئەمەلىيەتتە قوللىنىپ كۆرەي. مەرىيەمنىڭ قارارىنى ئاتىسىمۇ ماقۇل كۆردى.

دەسلەپكى يىل تەجرىبە توپلاش، كومۇقوناق ئاگرو تېخنىكىسىنى ئاساسلىق ئۆگىنىش بىلەن ئۆتتى. شۇندىمۇ ھوسۇل يىلدىن- يىلغا ئاشتى.

1957- يىلى مەرىيەم باشقۇرغان زۋېنو كومۇقوناقنىڭ ھەر گېكتارىدىن ئوتتۇرا ھېساپ بىلەن 85 سېنتنېردىن تازا دان يېتىشتۈردى. كېيىنكى يىللىرى بۇ كورسەتكۈچ ئاشۋەردى.

1960- يىلى مەرىيەم يۇقۇرى كورسەتكۈچلىرى ئۈچۈن ئەمگەك قىزىل تۇغى ئوردېنى ۋە قازاقستان س س ر ئالىي سوۋېتىنىڭ پەخرىي يارلىغى بىلەن مۇكاپاتلاندى.

ھاياتتا ئەستىن چىقمايدىغان پەيتلەر بولۇپ تۇرىدۇ. 1961- يىلى يانۋار كۈنلىرى مەرىيەم ئۈچۈن ئۇنتۇلماس بولدى. چۈنكى بۇ ئاددىي ئۇيغۇر قىزى ئېلىمىز يېزا ئېگىلىگىنى تەرەققىي ئەتكۈزۈش پلانلىرىنى مۇھاكىمە قىلىش ئۈچۈن كپسس مەركىزىي كومىتېتىنىڭ پلېنۇمىغا قاتناشتى. بۇ چوڭ يىغىندا داڭلىق دېخانلار ۋە مېخانىزاتورلار بىلەن تونۇشۇش، ئۇلار مەرىيەمدىن كومۇقوناقتىن مول ھوسۇل ئېلىش سىرلىرىنى سۈرۈشتۈردى.

پارتىيە سېيىزى خەلقىمىز ھاياتىدىكى ئاھايىتى زور ۋاقىئەدۇر. ئۇ خەلق پاراۋەنلىگى ئاشۇرۇشنىڭ يېڭى پەللىلىرىنى بەلگۈلەپ بېرىدۇ. ئەمگىگى بىلەن تونۇلغان مەرىيەم كپسس 23- سېيزىغا دېلېگات بولۇپ سايلاندى. شۇندا ئۇ ئېلىمىزنىڭ جاي- جايلىرىدىن كەلگەن دېلېگاتلارغا قازاقستان بويىچە كومۇقوناقنىڭ گىبرىد ۋە سورتلۇق ئۇرۇقلىرىنى يېتىشتۈرۈش كانى بولغان پانفىلوۋ رايونى دېخانلىرىنىڭ تەجرىبىلىرىدىن سوزلەپ بەردى.

ئەمگەكتىن شوھرەت قازانغان ئاددىي ئۇيغۇر قىزى كېيىن موسكۋادا ئوتكەن ئايالارنىڭ دۇنياۋىي كېڭەشمىسىگە قاتنىشىپ، جاھاندا تېچلىق تۇغىنىڭ مەڭگۈ يەلپۈلدىشى ئۈچۈن ئىمزا چەكتى. ئارىدىن كوپ ئوتمەي مەرىيەم سوتسىيالىستىك ئەمگەك قەھرىمانى نامىنى ئېلىپ، كوكسىگە لېنىن ئوردېنىنى تاقىدى. شۇ ۋاقىتلاردا مەرىيەم باشقۇرغان زۋېنو جۇمھۇرىيىتىمىز بويىچە ئىلغار تەجرىبىنى ئۆگىنىش مەكتىۋىگە ئاي-

شەرەپلىك نام

مەن ئاددىي بىر ئىشچىمەن. ئىشچى دېگەن نام مەن ئۈچۈن ئابرويلۇق ۋە شەرەپلىكتۇر. چۈنكى بىزنىڭ ئېلىمىزدە ئىشچىلار سىنىپى جەمىيەت ۋە مەملىكەت ھاياتىدا يېتەكچى ئورۇننى ئىگەللەيدۇ.

شەخسەن ئۆزەم يېڭى زاماندا تۇغۇلۇپ ئوستۇم. سوۋېت دەۋرىدە ئەل قاتارى ئىشلەپ، بەختلىك ھاياتقا ئېرىشتىم. ئاتام مارژان ئېسىموۋ ئەتى جاپپاس دېگەن قەبىلىدىن بولۇپ، ئاغزى ئانغا تولماي ياشلىغىنى چاكالىقتا ئوتكەزگەن ئىدى. پەقەت سوۋېت ھاكىمىيىتى دەۋرىدىلا كوزى ئېچىلىپ، بەخت قۇچتى. ۋەتىنىمىزگە فاشىست جاللاتلار ھۇجۇم قىلغاندا، ئۇ ۋەتەن ئۈچۈن جەڭ مەيدانىدا قۇرۇۋان بولدى.

لېكىن مەن يېتىملىك تارتمىدىم. مەكتەپتە ئوقۇپ يەتتىنچى سىنىپنى تاماملىغاندىن كېيىن زاۋود- فابرىكا مەكتىۋىگە چۈشۈپ ھۈنەر ئۈگەندىم. 1953- يىلدىن بېرى تا موشۇ كۈنگىچە قىزىل ئوردېنلىك ئاياق كىيىم فابرىكىسىدا ئىشلەپ كېلىۋاتىمەن. دەسلەپ شاگىرت بولدۇم. كېيىنرەك ئۇستا دېگەن نام ئالدىم.

ھەمكەسىپلىرىم بىلەن ئىنتايىن ئىناق، بىر- بىرسىمىزگە يار- يولەك بولۇپ ئىشلەيمىز. رەپىقەم ئۇمىسىنىمۇ موشۇ فابرىكىدا ئىشلەيدۇ. ئۇمۇ ئوتتۇرا بىلىملىك ھەم ئۆز ئىشىنىڭ ماھىرى.

ئانچە چوڭ ئۇنۋانىمىز بولمىسىمۇ، لېكىن ئەمگىگىمىز ئېتىۋارسىز قالمىدى. بىر نەچچە ئوردېن ۋە مېداللارغا سازاۋەر بولدۇق. ئۆزەمنىڭ چوڭ خۇسۇسىي ئۆيۈم، «ژىگۇلى» ماشىنام بار. پاراۋەن تۇرمۇش كەچۈرمەكتىمىز. ئۈچ بالام مەكتەپتە تېكىن ئوقۇپ بىلىم ئالماقتا، ئەڭ كەنجىمىز باللار باغچىسىدا تەربىيىلىنىۋاتىدۇ. تورت بولۇملۇك قۇتلۇق- خانىمىز ھەر خىل بېسات- جىھازلارغا لىق تولغان: گىلەملەر، پاياندازلار، كىيىم شكافلىرى، كۈرسىلار، دىۋان... ۋاھاكازالارنىڭ ھەممىسى بار. مۇنچە دۇنيانى يىغىپ نېمە قىلىمىز دېسەم، رەپىقەم:

—يالغۇز بىزلىمۇ، يۇتنىڭ ھەممىسىدە بار بېسات بۇ، ئەل- يۇتتىن قالمىزمۇ،— دەپ كۈلۈپ قويىدۇ.

ھەپتىدە كېلىدىغان ئىككى دەم ئېلىش

خۇسۇسىي «ژىگۇلى» بولۇپمۇ سەيلىگە ئەپلىك.

لاندى. ئۇنىڭ زىۋېنوسىدا ھەر ژىلى كولخوز كاسسىسىغا، ئوتتۇرا ھېساپ بىلەن 130 مىڭ سومدىن دارامەت بېرىۋاتقان ئەمگەك ئەھلى مەرىيەمگە يەنە چوڭ ئىشەنچە بىلدۈردى. 1967‐ ژىلى ئۇ قازاقستان س.س.ر ئالىي سوۋېتىگە دېپۇتات بولۇپ سايلاندى.

كومۇقوناق بايلىق ھەم پاراۋەنلىك مەنبەئى بولۇپ قالدى. ئۆتكەن ژىلىلا ئېگىلىك 6700 گېكتار مەيدانىغا كومۇقوناق تېرىپ، دولەت ساڭلىرىغا ئىككى مىللىون 650 مىڭ پۇت ئاشلىق قۇيدى. 1975‐ ژىلى ئېگىلىكنىڭ ئومۇمى دارامىتى 17 مىللىون سومغا، ئۆتكەن ژىلى 21 مىللىون سومغا يەتتى. بۇنىڭدا م. نىيازوۋانىڭمۇ سالماقلىق ھەسسىسى بار. كولخوزدا يەر ھايداش، تېرىماش، ئورۇق چېچىش، ھوسۇلنى ژىغىپ ئېلىش ئوخشاش ھەممە ئېغىر ئىش تېخنىكا يەلكىسىگە ئارتىلغان. ئۇرۇشتىن ئىلگىرى كولخوزدا يالغۇز بىر تاللا ئاۋتوماشىنا بولغان بولسا، ھازىر بۇ يەردە يۈزدىن ئوشۇق تراكتور، شۇنچىلىك ئاۋتوموبىل، 50 كومۇقوناق ژىغىشتۇرۇش كومباينى بار. ئۇلارنى مۇكەممەل ئېگەللەپ ئالغان ساپلا ئۇيغۇر ژىگىتلىرىدۇر.

«قازاندا نېمە بولسا، چومۇچكە شۇ چىقىدۇ» دېگەندەك، ئېگىلىك ئىختىسادىي جەھەتتىن مۇستەھكەملەنگەنسىرى، كولخوزچىلار تۇرمۇشى ژىلدىن‐ ژىلغا ياخشىلانماقتا. جۇملىدىن، كولخوز مەرىيەمگە زامانىۋىي ئالتە ئېغىز ئۆي سېلىپ بەردى. ھو بىلەن ئىستىلغان بۇ ئۆيدە قىزىل‐ جايان گىلەملەر، پاياندازلارنى، مېبلىنى، رەڭلىك «ئېلېكترون» تېلېۋىزورنى، قىسقىسى، ئۆيدىكى پۈتكۈل بىساتىنى كورگەندە، ھەتتا كەڭ جوزا ئۈستىدىكى ئاق توغاچ، ئىلىكتەك چايغا كوزىڭىز چۈشكەندە، ئىشلىگەنىڭ ئۆزى يورۇق دېگەن موشۇ ئېكەن دەپ، تەن بېرىسىز.

مەن شۇ كۈنى مەرىيەمنى مەدەنىيەت سارىيىغا ژىغىلۋاتقان ئادەملەر ئارىسىدا كوردۇم ئۇ، چىرايلىق كىيىنىپ، لېنىن ئوردېنى بىلەن ئالتۇن يۇلتۇز مېدالىنى قاداپ كەپتۇ. ژۇتداشلار سەممىيەت بىلەن ئۇنىڭغا سالام بېرىۋاتىدۇ.

ئەمگەك ھالاۋىتى دېگەن موشۇ ئەمەسمۇ، ‐دېدىمدە، مەرىيەم نىيازوۋاغا پەخىرلىنىپ قارىدىم.

كامال ھاسامدىنوۋ.

تالدىقورغان ئوبلۇسى، پانفىلوۋ رايونى.

كۈننى كوڭۈللۈك ئوتكۈزىمىز. يازدا ئۆي ئىچىمىز بىلەن سىر دەريا بويىدا سەيلە قىلىمىز، رەپىقەم ئىككىمىز كۈرورتلاردىمۇ دەم ئېلىپ قايتىمىز. تاپقان تاپاۋىتىمىز ئائىلىمىزنىڭ خىراجىتىگە بىمالال يېتىدۇ. ئايالىم ئىككىمىزنىڭ بىر ئايلىق ماناشى تورت يۈز سومغا يېتىپ بارىدۇ. ئاندىن ھەر ئۈچ ئايدا بىر قېتىم ماددىي مۇكاپات ئېلىپ تۇرىمىز. كەچقۇرۇن ئىشتىن قايتىپ كەلگىنىمىزدە، بالا‐ چاقا بولۇپ ھەممىمىز تېلېۋىزور كورۈپ، رادىو تىڭشاپ، ياكى بولمىسا گېزىت‐ ژۇرناللار ۋە كىتاپلار ئوقۇش ئارقىلىق روھى ئوزۇق ۋاستىلىرى ئارقىلىق جاھان يېڭىلىقلىرىدىن ۋاقىپ بولۇپ تۇرىمىز. شۇنداقلا كىنو، كونسېرتلار كورىمىز. ئەلھاسىل بوش ۋاقتىمىز كوڭۈللۈك ئوتىدۇ.

فابرىكىمىز زامانىۋىي كارخانىلاردىن بولۇپ، بۇ يەردە ئېغىر ئىشنىڭ ھەممىسى دېگىدەك ماشىنا ياردىمىدە ئىشلىنىدۇ. بىز بىر سېختا 50 ئادەم ئىشلەيمىز. ھەممىمىز بىر يەڭدىن قول چىقىرىمىز، «ھەممە بىرسى ئۈچۈن، بىرسى ھەممە ئۈچۈن مەسئۇل» دېگەن شارغا قاتتىق رىئايە قىلىمىز. بىزنىڭ قۇدرىتىمىز ۋە بىرلىكىمىز ئەينە شۇنىڭدىن ئىبارەت.

قۇۋاتباي مارژانوۋ.

قىزىل ئوردا ئاياق كىيىم فابرىكىسىنىڭ ئىشچىسى.

قازاقستان رەسساملىرىنىڭ قۇرۇلتايى

يېقىندا پايتەختىمىز ئالمۇتىدا قازاقستان رەسساملىرىنىڭ قۇرۇلتايى بولۇپ ئوتتى. ئۇنىڭدا جۇمھۇرىيەت رەسساملار ئىتتىپاقى باشقارمىسىنىڭ رەئىسى سابىر مەمبېيېۋ باشقارما پائالىيىتىدىن ھېساۋات دوكلاد بەردى.

قۇرۇلتايدا قازاقستان رەسساملىرىنىڭ ھاياتىدا كېيىنكى ژىللاردا يۈز بەرگەن زور ئوزگۈرۈشلەر تەكىتلەندى. كوپلىگەن رەسساملار ھازىرقى زامان مەۋزۇسىغا مۇراجەت قىلىپ، سوۋېت ئادەملىرىنىڭ ئېسىل پەزىلەتلىرىنى ئىپادىلەيدىغان باھالىق ئەسەرلەر ياراتتى. جۇملىدىن «غالىبىيەتنىڭ 30 ژىللىغى» «ئەمگەككە‐ شان‐ شەرەپ» دېگەن ماۋزۇلاردا موسكۋادا ئېچىلغان كورگەزمىلەرنى ئالاھىدە تىلغا ئېلىش مۇمكىن.

بۇ كورگەزمىلەردە موسكۋالىقلار ۋە پايتەخت مېھمانلىرى قازاقستانلىق رەسساملىرىمىزدىن ئا. غالىمبايېۋانىڭ، ساقى رومانوۋنىڭ، ك. شاياخمېتوۋنىڭ ئەسەرلىرى بىلەن دىدارلاشتى. ئوتكەن ژىلمۇ موسكۋادا ت. دوسماغامبېتوۋ، ب. تەبىيېۋ، ئې. مېرگېنوۋ، ۋ. راخمانوۋ، ك. قىسامېدىنوۋ قاتارلىق رەسساملارنىڭ ئىجادىيىتى نامايىش قىلىنغان كورگەزمە ئۇيۇشتۇرۇلغان ئېدى. قازاقستانلىق رەسساملارنىڭ، جۇملىدىن ئۇيغۇر رەسساملىرى شەمسى، زەيىندىن يۇسۇپ، پەيزىراخمان ئىبراگىموۋ، مارىس ھېتاخۇنوۋلارنىڭ ئەسەرلىرى بۇنىڭدىن ئىلگىرى تبىلىسى ۋە ۋىلنيۇس شەھەرلىرىدىكى كورگەزمىلەردە نامايىش قىلىندى.

ئالمۇتىدا چوڭ كورگەزمە زالى ۋە ئىشخانىلار بىناسى سېلىندى. نەتىجىدە پايتەخت رەسساملىرى قوشۇمچە 70 ئىشخانىغا ئېگە بولدى. قاراغاندا، سېلىنوگراد شەھەرلىرىدە بولسا رەسساملار ئۆيلىرى سېلىندى. مۇنداق ئۆيلەر چىمكەنت، ئۇست‐ كامېنوگورسك شەھەرلىرىدىمۇ سېلىنىۋاتىدۇ. چىمكەنتتە رەسساملار تەييارلايدىغان ئۇچاستىشى ئېچىلدى. ئالمۇتىدا قازاقستان س.س.ر دولەت سەنئەت مۇزېيىنىڭ ئېچىلىشى مەدەنىي ھاياتىمىزدىكى چوڭ ۋاقىئە بولدى. مەملىكىتىمىزدىكى بۇ چوڭ مۇزېي تەسۋىرىي سەنئەتنى تەرغىپ قىلىشنىڭ ژىرىك مەركىزىگە ئايلانغۇسىدۇر.

كېيىنكى ژىللىرى جۇمھۇرىيىتىمىز رەسساملىرى توغرىلىق بىر نەچچە مونوگرافىيەلىك ئەمگەكلەر نەشىر قىلىندى. شۇنداقلا «قازاقستان تەسۋىرىي سەنئىتى» ناملىق ئەلبوم ۋە «قازاقستان گرافىكىسى» دېگەن كىتاپ يورۇققا چىقتى.

جۇمھۇرىيىتىمىزدە سوۋېت سەنئىتىنى تەرغىپ قىلىشقا ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىلمەكتە، ھەتتا ژىراق يېزىلاردىمۇ ئەمگەكچىلەر كوچمە كورگەزمىلەردىن سەنئەت نەمۇنىلىرىنى كورۈش ئىمكانىيىتىگە ئېگە بولدى. ھازىر قازاقستاندا ئون يەردە كورگەزمە زالى بار بولۇپ، ئۇلارنى سەنئەت مۇخلىسلىرى دايىم زىيارەت قىلىپ تۇرىدۇ.

قۇرۇلتايدا قازاقلارنىڭ ۋە ئۇيغۇرلارنىڭ مىللىي ئويۇق ئورنەك ۋە كەشتە‐ نەقىش سەنئىتىنى تېخىمۇ رىۋاجلاندۇرۇش ۋە ئۇلارنى خەلق ئارىسىدا كەڭ تارقىتىش ھەققىدە مۇھىم پىكىرلەر ۋە تەكلىپلەر ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

غەزەل ۋە رۇبائىيلار

باتۇر ئەرشىدىنوۋ

ۋەتەنگە جان پىدا ئەتسەڭ بۇنىڭغا تەڭ باھا يوقتۇر،
لېكىن بىلگىن، ئوزەڭدىن ئوزگە خالىس جان پىدا يوقتۇر.

ۋەتەندىنمۇ يەنە قىممەت نېمەرسىنى تاپالمايسەن،
ۋەتەندۇر بارچىدىن ئۇلۇق دېسەڭ ھەرگىز خاتا يوقتۇر.

•

بىرەۋنىڭ قولىغا قاراپ كى، بەختىڭنى تاما قىلما،
سېنىڭ غېمىڭ بىلەن ژۇرگەن سۇلايمان پادىشا يوقتۇر.

ۋەتەن شەيداسىدۇر ئەرشى، ئۇنى نا مۇددىئا دېمە،
ۋەتەننىڭ يادىدىن ئوزگە ژۇرەكتە مۇددىئا يوقتۇر.

* * *

گۈللەنمەس ۋەتەن ئوزەڭ خېرىدار بولمىغۇنچە،
توكۈپ تەرىڭنى، ئىشىغا خۇشتار بولمىغۇنچە.

ۋەتەن ھەسسىياتى ئويغانماس، مەگەر سەندە‐
ئۇنىڭ ھەر بىر ئىشىغا ئىپتىخار بولمىغۇنچە،

سېنىڭ بەختىڭ ۋەتەننىڭ تەغدىرى بىلەن بىردەك،
ئېچىلماس شېخىدا گۈلمۇ باھار بولمىغۇنچە.

قانچە لاپ ئۇرساڭمۇ، ۋەتەنپەرۋەر دېمەس ھېچكىم،
ئۇنىڭ تەغدىرىگە سەن پىداكار بولمىغۇنچە.

قولۇڭ ئىشقا بارمايدۇ، ئىشىڭ ئالغا باسمايدۇ،
روھىڭغا ۋەتەن ھەردەم مەدەتكار بولمىغۇنچە.

تاغدەك ئىشلىرى تۇرسا قانداق قانسۇن پوغانىڭ،
تىنمىغىن شۇ تاغنىڭ تەھتى ئاشكار بولمىغۇنچە.

پىشىپ مېۋە ئوزىچە ئالدىڭغا كېلىپ چۈشمەس،
بولۇپ باغۋەن ھوسۇلغا مەن ئىنتىزار بولمىغۇنچە.

بۇ دۇنيانىڭ راھىتى‐ ۋەتەننىڭ ئىشى، بىلسەڭ،
كوڭلۈڭ ئېچىلماس ئىشىغا سەن يار بولمىغۇنچە.

ۋەتەننىڭ ئىسسىق‐ سوغى قەلبىڭگە باسار تامغا،
نە ئادەم سەن بۇ تامغا يادىكار بولمىغۇنچە؟!

قانچە ئەجىر قىلساڭمۇ، ۋەتەن قەرزى پۈتمەس ھېچ،
پۈتۈن ۋەسلىڭ ئۇنىڭ يولىدا چاكار بولمىغۇنچە.

ئەرشى، سېنىڭ قۇرۇق ۋەزىڭگە كىشى ئىشەنمەس،
ئوزەڭ باشلاپ ھەر ئىشىغا تەييار بولمىغۇنچە.

خېلىل ھەمرايېۋ

ۋەتەن دېسەم‐ يانار ئىلھام مەشئىلىم،
شۇ مەشئەلدىن بەھرى ئالار جان‐ دىلىم.
شۇڭا ھەر بىر رۇبايەمنى ئوقۇساڭ
مىسراسىدا پارلاپ تۇرار‐ ئوز ئېلىم.

* * *

ۋەتەن‐ ئانا، بۇ سوز ماڭا‐ مۇقەددەس،
ئوي‐ پىكرىمدە ئۇنىڭ ئىشقى زەپەردەس.
شۇ ئىشقتىن ژۇغۇرۇلغاچقا شېرىم،
يانار مەڭگۈ خەلقىم بىلەن ھەر نەپەس.

* * *

ۋەتەن ئىشقى خىسلەتلىكتۇر‐ بۈيۈكتۇر،
ئۇ ئەبەدىي‐ مەڭگۈ ئوچمەس كويۈكتۇر.
شائىر ياشار شۇ ئىشقتىن ئوت ئېلىپ
بىل، ئۇنىڭسىز شائىر ئىشقى ئولۈكتۇر...

* * *

ۋەتەن سويمەك‐ سائادەتتۇر ئادەمگە،
ئۇندىن ئارتۇق سويگۈ يوقتۇر ئادەمگە.
ئوز ئورنىسە كىمكى، ئانا‐ ۋەتەندىن،
ئوتەر ئومرى پۈتمەس دەردۇ‐ ئەلەمدە...

ئوچقۇن

يالاڭاياق ئوتتۇم ۋەتەن چولىدىن،
سۇيىن ئىچتىم دەريا بىلەن كولىدىن.
شورلۇق سۇيى، تىكەنلىرى ئەۋزەلدۇر.
ياقا ژۇتنىڭ زەمزىمى ۋە گۈلىدىن.

* * *

ھەيۋەتلىكتۇر ۋەتىنىمنىڭ تاغلىرى،
قۇچىغىدا گۈل‐ گۈلستان باغلىرى.
كىم ۋەتەندىن بولسا ئەگەر ئەلۋىدا،
بۇ تاغلاردىن زورراق ژۇرەك داغلىرى.

* * *

ۋەتەن دېسەم، قۇياش بىلەن نۇر كەلدى،
يازغىن مېنى، دېدى ئويناق قۇر كەلدى.
بىر دەقىقە ۋەتىنىمنى ئۇنۇتسام
قەلبىم پۈتمەس دەرت ئەلەمگە پۇر كەلدى.

* * *

ۋەتەنسىزگە شاتلىق مۇڭ بوپ كورۈنگەي،
يات ژۇتلاردا ئۇ كىملەرگە سويۈنگەي؟
ئولگىنىدە ئۇنىڭ نامسىز جەسىدى،
گۈللەر ئېچرە تىكەن ئوخشاش كومۈلگەي.

* * *

خورلىمىغىن، مېنىڭمۇ ئوز ئېلىم بار،
شۇ ئېلىمدەك غەرەزسىز، ساپ دىلىم بار.
گاچچا دېمە، بۇلبۇل بىلەن مۇڭدىشىپ،
سۇلار بىلەن سوزلەشكىدەك تىلىم بار.

* * *

سەكسەن ياشقا كىرسەكمۇ بىز بالىمىز،
چۈنكى باردۇر بىزلەرنىڭمۇ ئانىمىز.
ئالىم بولۇپ پاتمىساقمۇ جاھانغا،
ئانا ئۈچۈن گودەك بولۇپ قالىمىز.

بەلگۈلۈك يازغۇچى زېينوللا قابدولوۋنىڭ «ئۇچقۇن»، «يالقۇن» ناملىق ئىككى روما- نى «ئەگەر بىز چۈشىمسەك ئوتقا» دېگەن‌نام بىلەن بىر كىتاپ بولۇپ نەشىر قىلىندى. بۇ ئەسەردە سەردەر ۋە قابىن ئوخشاش‌يېڭى دەۋىر كىشىلىرىنىڭ قىياپەتلىرى تەس- ۋىرلىنىدۇ.

تۆۋەندە ئەدەبىياتشۇناس ئالىم، پەن‌دوكتورى، پروفېسسور، يازغۇچى ز. قابدو- لوۋنىڭ مەزكۇر كىتاۋىدىن ئۈزۈندە بېرىلدى.

يالغۇز دەرەخت!
بەرگىلىرىنى ساباغا تەڭلەپ، ئالەم بىلەن سىرداش ھەم‌مۇڭداش بولغان كوك دەرەخت! كوركى گوزەل دەرەخت! سەردەرنىڭ كەل- مەس بولۇپ، ئالداپ كەتكەن، ئارماندائوت- كەن ياشلىغىنىڭ گۇۋاسى. كوركى گۇزەل دەرەخت! ئۇنىڭ جىلۋىلىك يوپۇرماقلىرى

يالغۇز دەرەخت

يالغۇز دەرەخت!
سەردەرنىڭ ئېمېدىن چىققان بويى مې- ڭىپ ئولتۇرۇپ توختىغان جايى- مانا موشۇ كوكۇل مەيدانىدىق قارا كولنىڭ تاق ئوتتۇ- رىسىدا ئوسكەن يالغۇز دەرەخت بولدى!

سەردەر، ژانار، ئىزبېك ئۇچەيلەن ژېتە- ساي‌تەرەپتىن قايتقىنىدا شاغىل، سارى،نار، سەبىز،شوقپار،ئاقات ئېغتىلگىنى‌ئارىلاپ چە- قىپ مۇنايلىغا ئاخشىمى كەلدى دە، بىراق ھەيەل قىلماي توپ- توغرا قارا كولگە ئو- تۇپ كەتكەن ئېدى. ئىزدىگىنى ئەشۇ يال- غۇز دەرەخت.
يالغۇز دەرەخت!
ئالەمدە ئادەم ئۇچۇن ئالاي خاتىرىلىك نەرسىلەر باردۇر. لېكىن سەردەر ئۇچۇن بۇ يالغۇز دەرەختتىن ئارتۇق خاتىرە بول- مىسا كېرەك.

يالغۇز دەرەخت- سەردەرنىڭ غەمسىز بالىلىق چاغلىرىنىڭ، قۇياشلىق ياشلىغىنىڭ تەۋەرروك نىشانى، ھەر خىل گۈزەل تۇي- غۇلار بىلەن سىرلارنىڭ تىلسىز گۇۋاچىسى.

سەردەر بۇ دەرەختنىڭ كوچىتىنى قوي- لىس تەرەپتىن ئەكىلىپ ئوز قولى بىلەن تىككەن. ئۇ چاغدا توققۇز ياشتا ئېدى. ئالتە ژىل ئوتۇپلا دەرەخت بۇيكىدە بولۇپ كەت- تى. سەردەر ئون بەشكە كەلدى. ئەندى ئۇنىڭ قولى ئىشقا يەتتى: مەتېنقوۋا ئەترا- پىدىكى ماي دېگەن يەردىكى ئېغت چارلاش ئېكسپېدىتسىيەسىگە ئىشچى بولۇپ ئور- رونلاشتى. ئويى ئەشۇ يالغۇز دەرەخت يېنىدا بولۇپ، ئىشقا مەشەدىن قاتنايدۇ. تاق شۇ چاغدا دەسلەپ ئىشقىي ئوتىمۇ ئۇتاشتى، دەسلەپ بەخىت دېگەننىڭ نېمە ئېكەنلىگىنى بىلدى. بەختسىزلىكمۇ ئۇنىڭغا تاق موشۇ دەرەخت يېنىدا دۇچ بولدى: ئاتا- ئانىسى مەشەدە كوز ژۇمدى.

ژىگىرمە بەش يېشىدا سەردەر يالغۇز دەرەخت بىلەن خوشلىشىپ، ئوزۇل- كېسىل ئېمبى تەۋەسىگە كوچۇپ كەتتى. ئاندىن ئۇ ئون ژىل مابەينىدە كىندىك قېنى توكۇل- گەن، ئوزى ئوسكەن جاي ھېلىقى يالغۇز دەرەخت بار يەرگە ژىلىغا ئىككى قېتىم- ئەتىيازدا بىر، كۇزدە بىر كېلىپ ژۇردى.

باھاردا كەلسە، يالغۇز دەرەخت يېشىل لىباس يېپىنىپ، ئوپ- چورىسى بىلەن سىر- داشلىق قىلماقچى بولۇپ، كۇزدە كەلسە، بەرگىلىرىنى شامال ئۇچۇتۇپ مۇڭلىنىپ سەردەرغا ئەڭ ئېسىل ئارزۇلىرىنى ئېيتماق- چى بولاتتى. جانىجان دەرەختنىڭ ئوزىنىڭ ياپ- يېشىل كوركىدىن مەھرۇم بولۇپ، زارلاپ تۇرغىنىغا سەردەرمۇ ئېچىناتتى. بى- راق كېلەر باھاردا دەرەختنىڭ قايتىدىنلا جىلۋىلىنىپ ياشناپ كېتىدىغانلىغىنى تەسە- ۋۇر قىلىدۇدە، كوزى تاملىرىنى تاشتىن‌تۇر- غازغان ئوزىنىڭ كونا ئويىگە چۇشىدۇ. دە- رەخت ژىلدىن- ژىلغا باراقسان بولىۋاتسا، تاش ئوي بۇزۇلۇپ بارغانسىرى يەرگەچو-

كوپ باراتتى. بىر قېتىم كەلسە ئويىنىڭ ئوگۇزى چۇشۇپ كېتىپ، توت تاملا قالغان ئېكەن. شۇندىن بۇيان ئوتكەن ئوتتۇز ژىل داۋامىدا سەردەر بۇ يەرگە ئاياق باسمىغان ئېدى.

سەردەر ئويدە چاغلىرىدا ئاۋۇلدىكىلەر كېلىپ قونۇپ كېتەتتى، ئۇ، ئوز ژۇتىدىكى يېڭىلىقلارنى شۇلاردىن ئاڭلاپ قالاتتى. لې- كىن ئەتەي كېلىپ، تۇغۇلغان ئاۋۇلىنى كور مىگىنىگە ئوتتۇز ژىل بولدى.

كورگىسى كەلمىگەنلىكتىن ئەمەس، بەل- كى چولىسى تەگمىگەنلىكتىن بولدى. ژىل ئون ئىككى ئاي سەردەر ئېغتلىقتىن ئېرى كې- تەلمەتتى. دەم ئېلىش ۋاختىدا كۇرورتتا، ياكى جايىق، تېگىز تەرەپلەردە ھادىق چى- قىراتتى.

... ئوتتۇز ژىل ئوتۇپ ئوز ئاۋۇلىغاكەل- گىنى مانا موشۇ. بۇ يەردىكى تەبەت سىرتى- تىن قارىماققا ئاۋالقىدەكلا: تايسويغان بى- لەن بۇيرېكنىڭ ئېگىز قۇم ئارىلاش قىزغۇچ رەڭ توپىلىق يەرلىرى ئېگىز- پەس بولۇپ ياتقان. تايكېتكېن، ژۇۋساندوي، كېزاۋىز ۋە شىغىرنىڭ سويى بۇرۇنقىدەكلا ئولۇق ئېقىۋاتقان. ئەتىياز تازا بىر تاشقىلىغان ئې- دى. پەقەت سىر توسمىسىدىكى دەرەختلەر شالاڭلاپ قالغان بولسىمۇ، گەرچە توسمىنىڭ سويىدە ئودەك- غازلار بۇرۇنقىدەكلا بالى- لىرىنى ئۇچۇم قىلىشاتتى.

تايكېتكېن ئوستىڭىنىڭ شەرقىدىكى چەك- سىز ئاقكول كوكلىمەيدانى سەردەرنىڭ كو- زىگە بەكمۇ ئىللىق كورىنەتتى. بىر چاغلاردا ئۇ، سەردەر ئاۋۇلنىڭ يايلىغى بولىدىغان.

سەردەر ياش چاغلىرىدا تايسويغان قۇ- مىنى كېسىپ ئوتىدىغان ژارپىشقىتى ئوستە- ڭىنىڭ بويىدىن زادىلا كەتمەتتى. بۇ بىر قى- زىق ئوستەڭ. تومۇز ۋاقىتلىرىدا قۇمنى دەسسەلمەي ئاران دېگەندە ئوستەڭ بويىغا كەلسەڭ، مولدۇردەك تازا سۇ ئېپىزلا كورۇ- نىدۇ. سۇنىڭ سۇزۇكلىگى شۇنچىلىك،شۇر- تان بېلىق ئادەمدىن ئۇركۇپ، موكۇنىدىغان جاي تاپالماي ھەلەك بولىدۇدە سۇنىڭ تې- گىدە يېتىپ ئالىدۇ ، ئەندى يېشىنىپ‌سۇغا چۇشسەڭ، دەرھال چوكۇپلا كېتىسەن. ئۇچ ئادەم بويى كېلىدىغان چوڭقۇر ئوستەڭنىڭ سويى سوپ- سۇزۇك، سالقىن، جېنىڭغائا- رام بېغىشلايدۇ.

بۇ ئوستەڭدىن بولۇنۇپ چىققان تار جىلغا سارىئوزەك ئاتىلىدۇ، ئۇنىڭمۇ سويى مول، ئوزى تېرەڭ، ئەگىلىپ ژۇ- رۇپ ئاقكولگە قويىدۇ. مانا شۇ ساھىلدە سەردەر تىككەن يالغۇز دەرەخت ئوسىدۇ.

دەرەخت ئېگىسىنى ئوتتۇز ژىل كورمە- گەن بولسىمۇ، ئۇنى بىردىنلا تونۇپ ئالغان- دەك بولدى. بۇ دەۋرەن ئالامەت ياشناپ كەتكەن يوپۇرماقلار قاندائتتۇ بىر نەغمە- ناۋا سادالىرىنى ياڭرىتىپ يەنىمۇ سىرداش- لىق قىلماقچى. پەقەت دەرەخت يېنىدىكى ئوي ئورنى ئىزى بىلەن ئوشتۇپ كەتكەن. مۇمكىن، دەرەخت شۇ ئەھۋالنى بايان ئەي- لىمەكچىمۇ؟

ژىللار كارۋانلىرىنى كوردى، گەرچە يېشىل رەڭلىرى ئوچمىدى، ئاۋالقىدەكلا سىرداش، مۇڭداش بولغىسى كېلىدۇ، ئوپ- چورىسى- نى جۇشقۇن ساداغا، نەغمە- ناۋاغا توش- قۇزىدۇ. ئۇ، بەئەينى پۇتمەس خۇپىيەلەر ساقلاپ تۇرغاندەك...

دەرەخت يېنىدىن ئوشتۇپ كەتكەن ئويدە شۇ بىر چاغلاردا تۇرغان كىشىلەردىن پە- قەت سەردەرلا قالدى. ئۇنىڭمۇ بىر پۇتى يەردە، بىر پۇتى... سەردەر ئۇشتۇمتۇت پەيدا بولغان ئويىدىن ئوزى چوچۇپ، قىزى ژانارغا بىر قاراپ قويدى‌دە، ئاندىن دە- رەختنىڭ كوركىگە يەنە مەپتۇن بولدى: با- يىقى گۇزەل ھوسىنىنى يوقۇتار ئەمەس... بىرىنىڭ ئىزىنى بىرى قوغلاپ، بىرىگە بىرى ئولۇشۇپ ئوتىۋاتقان ئەبەدىي ھايات ئالا- مەتلىرى. تەبەتنىڭ مەڭگۇلۇك قانۇنى!

سەردەرگە دەرەختنىڭ ھەر بىر پۇتىغى تونۇش. ئاۋالقى چىۋىقلار بىراز يوغان بو- لۇپ، بويىغا زورلاپ كېتىپتۇ. پەقەت ئۇ- لارنىڭ سادالىرىلا ئوزگەرمىگەن بولسىمۇ، ئۇلار سەردەرگە يوچۇن بولۇپ قالغان ئې- دى. دەرەخت يېنىدا خېلە تۇرۇپ، شۇ بىر چاغلارنى ئەسلىگەنسىرى ئۇ سادالار سەر- دەر قەلبىگە يول تېپىپ ئوز سىرلىرىنى ئې- چىۋاتقاندەك قىلاتتى.

سەردەر دەرەختكە قاراپ تۇرۇپ، ئالەم- دىكى ئوتكۇنچى دۇنيا ۋە ئەبەدىي ھايات خۇسۇسىدا چوڭقۇر ئويغا چومدى. خىيال قىلسا، رەنجىشتىن كورە خوشاللىغى كوپ، ئوچ كورگىنىدىن كورە ياخشى كورگىنى كوپ ئېكەن. ژانارغا ۋە ئىنىسى ئىزبېككە سەزدۇرمىگەن ھالدا، ئوزىنىڭ ئاتمىش بەش ژىللىق ئۇزاق ئومرى بىلەن، باھارنىڭ گىلەمدەك جىلۋىلەنگەن كوركى بىلەن، پايانسىز ئاسمان ھوسنى بىلەن ئۇنسىز، خۇپىيانە خەيرلەشكەندەك قىلاتتى.

«ئولەر بولساڭ، ئارقاڭدا مال قالمىسۇن، دەرەخت قالسۇن!» دېگەن ئېكەن بىر مۇ- تەپەككۇر. يەنە شۇ ئەقىلدار: «ھاياتىڭدا ئوستۇرگەن بىر دەرەخت ئولگۇنىڭدىن كې- يىن ئومرۇڭنى ئىككى مۇچەل ئۇزارتىدۇ» دەپتىكەن...

بۇنىڭدىن ئەللىك ئالتە ژىل مۇقەددەم ئوز قولى بىلەن ئولتارغۇزغان چىۋىقنىڭ مانا بۇگۇن باراقسان بولۇپ، ئومرىنىڭ تولىسى كەتكەن ئېگىسىنى قۇچاق يېيىپ كۇتۇپ ئالغىنىنى... ئاسمان گۇمبىزىگە تې- رەك بولۇپ تۇرغان شۇ دەرەختنىڭ قۇد- رىتىنى كورگەن... سەردەر قىن- قىنىغا پاتماي خۇش بولۇپ كەتتى.

ماشىنا ئورنىدىن قوزغالغان چاغدا «كەت- مىگىن» دېگەندەك قىلىپ، يالۋۇرۇپ، لەر- زىگە كەلگەن تەۋەرروك دەرەختنىڭ بەرگى- لىرىدىن چىققان سادانى سەردەر قەلبىگە پۇتۇپ ئېلىپ كەتتى...

س. ھاسانوۋ تەرجىمىسى.

ئالدىقورغان ئوبلۇسى. پانفىلوۋ شەھرى- نىڭ ئاھالىسى ئارىسىدا ئۇيغۇر سەنئەت ھەۋەسكارلىرىدىن تەشكىل تاپقان «ياركەنت ناۋاسى» ناخشا- ئۇسۇل ئانسامبلى ھور- مەتكە سازاۋەردۇر. ئۇنىڭ يېتەكچى ناخشى- چىلىرىدىن بىرسى ھېۋىزەم ھاپىزوۋا س‌س‌س‌ر خەلقلىرى ناخشىلىرى، شۇنداقلا چەت ئەل ناخشىلىرىنىمۇ زور ماھارەت بى- لەن ئورۇنلايدۇ. يېقىندا پۇتكۇل ئىتتىپاق فېستىۋالىنىڭ بىر قىسمى سۇپىتىدە ئاقتوبە شەھرىدە ئوتكۇزۇلگەن خەلىق تالانتلىرىنىڭ جۇمھۇرىيەتلىك كورىگىدە ھېۋىزەم ئوزىنىڭ ھەقىقي ئىجاتكارلىغىنى نامايىش قىلدى. ژيۇرى ھەيئىتى ئۇنىڭغا پۇتكۇل ئىتتىپاقلىق فېستىۋالىنىڭ لائۇرياتى نامىنى بەردى.

سۇرەتتە: ھ. ھاپىزوۋانىڭ ئانسامبل سا- زەندىلىرىنىڭ تەڭكەش قىلىشىدا ناخشا ئېي- تىپ تۇرغان پەيتى.

قىسقا خەۋەرلەر

نورۋېگىيەدە سوۋېت ئىتتىپاقى كۇنلىرى- نى ئوتكۇزۇش ھارپىسىدا

بۇ ژىل كۇزدە نورۋېگىيەدە بۇيۇك ئوك- تەبىر ئىنقىلاۋىنىڭ 60 ژىللىغىغا بېغىشلانغان سوۋېت ئىتتىپاقى كۇنلىرى ئوتكۇزۇلىدىغان بولۇپ، ئۇنىڭدا قازاقىستانلىقلاردىن داڭلىق قازاق سەنئەتكارلىرى ئوز ئىجادىنى ناما- يىش قىلىدۇ. ئوسلو شەھرىدە قازاقىستاندا ئىشلەنگەن مەئىشەت بۇيۇملار كورگەزمى- سى ئېچىلىدۇ. سوۋېت ئىتتىپاقى كۇنلىرى داۋامىدا ژىراق شىمال دولىتىنىڭ ئاھالىسى سوۋېت ھاكىمىيىتى دەۋرىدە قازاقىستاننىڭ ئىختىسادىي‌ۋە مەدەنىي ھايات ساھاسىدا قا- زانغان مۇۋاپپەقىيەتلىرى بىلەن تونۇشىدۇ.

ئېكسپورت مەھسۇلاتى

ۋ. ئى. لېنىن نامىدىكى ئورال ئارماتۇرا زاۋودى ئونىنچى بەش ژىللىقنىڭ ئىككىنچى ژىلىدىن باشلاپ ئېكسپورتقا چىقىرىدىغان مەھسۇلات مىقدارىنى كوپەيتىۋەتتى. ئۇنىڭ دەسلەپكى بىر تۇركۇمى ئىرانغا ئەۋەتىلدى. مەزكۇر كارخانىدا ئىشلەپ چىقىرىلغان بۇ- يۇملار ھازىرقى كۇندە 36 مەملىكەتكە چى- قىرىلىدۇ.

سپورت كورگەزمىسى

يېقىندا پارىژدا يونېسكو سارىيىدا «سو- ۋېت سپورتىنىڭ 60 ژىللىغى» ناملىق كور- گەزمە ئېچىلدى. بۇ كورگەزمە مەزكۇر خە- لىق ئارا تەشكىلاتنىڭ تەشەببۇسى بىلەن ئېچىلغان بولۇپ، ئۇنى ھەر كۇنى مىڭلىغان كىشىلەر زىيارەت قىلىپ تۇرىدۇ.

-كورگەزمە، س‌س‌س‌ردا سپورتنىڭ ئام- مىۋىي تۇرلىرىنى ئوۋج ئالدۇرۇشقا، سو- ۋېت كىشىلىرىنىڭ تەن‌تەربىيىسىگە نە قاتارلىق چوڭ ئەھمىيەت بېرىلىۋاتقانلىغىنىڭ يارقىن دېلىلىدۇر،- دېدى يونېسكو باش دىرېكتورى- نىڭ ۋەكىلى، يېۋروپا بولىمىنىڭ رەھبىرى پ. لېبار،- سوۋېت سپورتچىلىرىنىڭ مونر- پال ئالىمپىادىسىدا قازانغان ئەجايىپ ئۇ- تۇقلىرى ئەنە شۇنىڭ روشەن ئىپادىسىدۇر.

تەھرىر ھەيئىتى.

گېزىتنىڭ ئادرىسى 480091، ئالمۇتا شەھرى، فۇرمانوۋ كوچىسى، 88. تېلېفونلار 82-60-62، 85-43-62. گېزىت-ژۇرنال نەشرىياتىدا نەشىر قىلىندى. ئېندېكس 72877